

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการศึกษาในระดับอนุบาลได้เป็นที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญมากขึ้น เพราะเป็นการปูพื้นฐานการศึกษาให้กับเด็กอย่างถูกต้องและมีแบบแผนเป็นครั้งแรก นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ และมีความเห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กในระยะต้นนั้น มีผลสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในวัยต่อมาด้วย^๑ พัฒนาการต่าง ๆ เหล่านี้จะพัฒนาต่อเนื่องกันได้ดีถ้าในระยะแรกเด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างถูกต้อง ในการให้การศึกษาอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการในทางพึงปรารถนาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้น ผู้ใหญ่จำเป็นต้องจัดประสบการณ์ที่ดีให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กมีความเจริญงอกงามทั้ง ๔ ด้าน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาโดยเฉพาะครู จึงจำเป็นต้องเข้าใจในเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง ไม่เฉพาะแต่เพียงในด้านจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก เรื่องเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดหรือสื่อความหมายอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ครูจะต้องเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอน^๒ เครื่องมือในการสื่อความหมายที่ดีและสำคัญอย่างหนึ่งได้แก่ หนังสือ เนื่องจากเด็กมาจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน บางคนมาจากครอบครัวที่เต็มไปด้วยความรัก บางคนก็มาจากครอบครัวที่มีปัญหา ดังนั้นความสนใจและความต้องการของเด็กจึงแตกต่างกันไปแล้ว

^๑Rhoda Kellogg, Nursery School Guide (Boston: Houghton Mifflin Co., 1949), p. 110.

^๒George A. Beauchamp, Basic Dimensions of Elementary Method (Boston: Allyn and Bacon, Inc., 1959), p. 17.

แต่ประสบการณ์ของแต่ละคน หนังสือจะเป็นเครื่องมือสนองตอบความต้องการของเด็กได้ดีที่สุด แต่เนื่องจากมีหนังสืออยู่เป็นจำนวนมาก หลายสาขา หลายแนว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจึงควรรู้จักคุณค่าและขอบเขตของหนังสือเด็ก และจะต้องรู้จักตัวเด็กที่ต้องการจะอ่านหนังสือเหล่านั้นด้วย กล่าวคือรู้ความสนใจและความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ^๑ ซูทเธอร์แลนด์ (Sutherland) และ อาร์บัทนอท (Arbuthnot) ได้สรุปความต้องการตามธรรมชาติของเด็กไว้ดังนี้คือ:-

๑. ความต้องการที่จะรักและได้รับความรัก (The Need to Love and to Be Loved)
๒. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (The Need for Physical Well-Being)
๓. ความต้องการให้สังคมยอมรับ (The Need to Belong)
๔. ความต้องการความสำเร็จ (The Need to Achieve)
๕. ความต้องการการเปลี่ยนแปลง (The Need for Change)
๖. ความต้องการการเรียนรู้ (The Need to Know)
๗. ความต้องการสิ่งอันเป็นสุนทรีย์ (The Need for Beauty and Order)^๒

ความต้องการตามธรรมชาติดังกล่าว เป็นสิ่งเชื่อมโยงไปสู่ความสนใจในการอ่าน เพราะหนังสือจะเป็นทั้งอาหารสมองและอาหารใจของเด็ก จะบำรุงเด็กให้เจริญงอกงามพร้อมทั้งกายและใจ^๓ แต่สภาพแวดล้อมก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งเช่นกัน ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองรักการอ่าน เด็กก็จะได้รับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านไปด้วย เมื่อเด็กเข้าโรงเรียน ผู้ที่มีอิทธิพลต่อนิสัยการอ่านของเด็กที่สำคัญที่สุดคือ ครู ดังปรากฏในคู่มือการจัดอนุบาลศึกษาว่า

^๑Zena Sutherland and May Hill Arbuthnot, Children and Books, 5th ed. (Glenview, Ill.: Scott, Foresman and Co., 1977), p. 5.

^๒Ibid., pp. 5-14.

^๓รัญจวน อินทรกำแหง, วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล, ๒๕๑๗), หน้า ๒๒-๔๐.

"...ในการศึกษาชั้นอนุบาลครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและทัศนคติของเด็กเป็นอันมาก..."^๑

การที่ผู้วิจัยเลือกทำการวิจัยเรื่องนี้ เพราะมีความเห็นว่าเด็กอนุบาล ซึ่งอยู่ในวัย ๓-๖ ปี เป็นวัยที่อยู่ในระยะเริ่มอ่านและอ่านออก ถ้าสิ่งมีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และความรู้ที่ได้รับเมื่อยังเล็กนั้นจะประทับใจและติดตัวไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นโอกาสอันดีสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาอบรมเด็ก ที่จะปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก ตั้งแต่เริ่มอ่าน การรับฟังความคิดเห็นของครูอนุบาลซึ่งใกล้ชิด ได้รับความต้องการและความสนใจของเด็กที่อยู่ในความดูแล จะทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับเด็กมากที่สุด และสะดวกกว่าการที่จะไปสอบถามความคิดเห็นของเด็กโดยตรง ซึ่งไม่อาจให้คำตอบตามจุดประสงค์ ได้ดีเท่าครู ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้แต่งวรรณกรรมเด็ก และผู้ผลิตหนังสือเด็ก ในการเลือกซื้อ จัดหา หนังสือเด็กที่มีคุณค่า และผลิตหนังสือเด็กให้มีคุณภาพ เพื่อสนองความต้องการของเด็กให้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะหนังสือจะไม่มีคุณค่าต่อเด็กเลย ถ้าเด็กไม่รู้รู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน และไม่สามารถเข้าใจเนื้อหา^๒

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนในการใช้หนังสือเด็กประกอบการเรียนการสอน
๒. ศึกษาถึงประโยชน์ของหนังสือเด็กว่าประเภทใดเป็นส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
๓. เพื่อทราบถึงความต้องการหนังสือเด็กในบางด้านที่ยังไม่มีการจัดทำขึ้น

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดอนุบาลศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๕. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๔), หน้า ๒๔.

^๒Sutherland and Arbuthnot, Children and Books, p. 5.

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จำกัดอยู่ในขอบเขตตามความมุ่งหมายที่วางไว้คือ

๑. กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นครูที่สอนในโรงเรียนอนุบาล ทั้งที่สังกัดอยู่กับทบวงมหาวิทยาลัย ขึ้นต่อกระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมาจำนวน ๒๐๐ คน โดยวิธีจับสลาก เป็นครูจากโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาล ๖ โรงเรียน ได้แก่

โรงเรียนอนุบาลสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนอนุบาลสามเสน

โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง

โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก

โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์

โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ

และครูจากโรงเรียนอนุบาลของเอกชน ๔๔ โรงเรียน* กำหนดให้เป็นครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ ๑ จำนวน ๒ คน ครูชั้นอนุบาลปีที่ ๒ จำนวน ๒ คน โรงเรียนละ ๔ คน รวมจำนวนตัวอย่างประชากร ๒๐๐ คน

๒. หนังสือเด็กในวัยเริ่มอ่าน กำหนดให้เป็นหนังสือที่ผลิตโดยกรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักพิมพ์เอกชน และครูผู้สอนผลิตใช้เอง อันได้แก่ หนังสือหัดอ่าน หัดเขียน หัดนับ หนังสือภาพ หนังสือหัดวาดภาพพระบายสี หนังสือโคลงกลอน และหนังสือนิทาน

* ดูภาคผนวก ข., หน้า ๔๕.

สมมติฐานของการวิจัย

๑. หนังสือเด็กที่ประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาล จะช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

๒. หนังสือเด็กเท่าที่มีอยู่ไม่เพียงพอสำหรับส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร

คำจำกัดความ

ครูโรงเรียนอนุบาล หมายถึงครูผู้สอนเด็กอนุบาล ที่ใช้หนังสือประกอบการสอน

โรงเรียนอนุบาล หมายถึงโรงเรียนที่เปิดสอนสำหรับเด็กเล็ก มีการเรียนปนเล่น จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่เด็กเพื่อให้เด็กมีความพร้อมทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนมีความพร้อมที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

โรงเรียนอนุบาลของรัฐ หมายถึงโรงเรียนอนุบาลที่ขึ้นตรงต่อทบวงมหาวิทยาลัย หรือกระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนอนุบาลของเอกชน หมายถึงโรงเรียนอนุบาล ที่จัดตั้งโดยเอกชน หมู่เอกชน หรือนิติบุคคลโดยอยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ^๒

หนังสือเด็กวัยเริ่มอ่าน หมายถึงหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาล ได้แก่ หนังสือหัดอ่าน หัดเขียน หัดนับ หนังสือวาดภาพระบายสี หนังสือนิทาน และหนังสือโคลงกลอน เป็นต้น

^๑ ฐภาคผนวก ข., หน้า ๔๔.

^๒ ฐภาคผนวก ข., หน้า ๔๔.

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กวัยเริ่มอ่าน การเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาล และลักษณะของหนังสือเด็กที่ดี

๒. เลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานครสำหรับโรงเรียนอนุบาลของรัฐเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๖ แห่ง โรงเรียนอนุบาลเอกชนมี ๔๕๒ แห่ง เลือกกลุ่มตัวอย่างมา ๔๔ แห่ง โดยวิธีจับฉลาก ได้ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ ประเภทรวมเป็น ๕๐ แห่ง แจกแบบสอบถามครูผู้สอนโรงเรียนละ ๔ คน รวมเป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดประมาณ ๒๐๐ คน

๓. คิดจำนวนคำตอบที่ได้ด้วยวิธีหาค่าร้อยละ

๔. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๕. รายงานผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. จะได้ทราบทัศนคติของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลที่มีต่อหนังสือเด็กวัยเริ่มอ่าน

๒. จะช่วยกระตุ้นให้ครูผู้สอนได้ทราบถึงประโยชน์ของหนังสือเด็กในการส่งเสริมประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ ทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก

๓. จะเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการพิจารณาเลือกใช้และรวบรวมหนังสือเด็กที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจของเด็ก

๔. จะเป็นแนวทางให้ผู้แต่งวรรณกรรมสำหรับเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปพิจารณาจัดทำหนังสือเด็กในค่านต่าง ๆ ที่ยังขาดแคลนอยู่ เพื่อให้เพียงพอที่จะสนองความต้องการของเด็ก

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของครูอนุบาลต่อหนังสือเด็กวัยเริ่มอ่านยังไม่ปรากฏว่าเคยมีผู้ใดทำการศึกษาวิจัยมาก่อนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ การวิจัยเท่าที่ได้ทำมาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือเด็กในค่านต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่ใช้เด็กเป็นประชากร อย่างไรก็ตาม การวิจัยเหล่านี้ก็สามารถนำมาเป็นแนวทางในการประกอบการพิจารณาของครูผู้สอนที่จะเลือกหนังสือเด็กที่เหมาะสมและมีคุณค่าสำหรับใช้ประกอบการสอนได้ดี

ผลการวิจัยในประเทศ

มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะหนังสือที่เด็กระดับอนุบาลชอบ แบ่งออกเป็นสองด้าน คือ

๑. ด้านภาพประกอบ
๒. ด้านตัวอักษร

ด้านภาพประกอบนั้น ฉลองชัย สุรวฒนบุรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แบบและสีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอนุบาล" เพื่อหาแบบและสีของภาพประกอบหนังสือเด็กที่นักเรียนระดับอนุบาลชอบ ผลของการวิจัย สรุปว่า นักเรียนชอบภาพประดิษฐ์แรงแงาสีหลายสีเป็นอันดับที่ ๑ และอิทธิพลของสีมีผลต่อการเลือกภาพมากกว่าแบบของภาพ ภาพที่มีสีมากขึ้นจะได้รับเลือกมากขึ้นตามลำดับ^๑ ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกับผลการวิจัยของ สุดาพร ประหัยฎางกูร และสุปรียา โคจรสวัสดิ์ ในเรื่องของสี โดยฝ่ายแรกทำการวิจัยเรื่อง "สีของอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนระดับอนุบาลในจังหวัดพระนครชอบ" ผลการวิจัย สรุปว่า การเลือกสีของอุปกรณ์การสอนสำหรับเด็กอนุบาลควรใช้สีปฐมภูมิ สีอุ่น และสีผสมสีขาว เพราะนอกจากจะเป็นประเภทสีที่นักเรียนชอบแล้ว สีเหล่านี้ยังเป็นสีที่สดใส ดึงดูดใจนักเรียนได้มาก ในการพิจารณาเลือกสีควรคำนึงถึงการตัดกันของสี เพราะนักเรียนในระดับนี้ยังขาดความสามารถในการแยกสี^๒

^๑ฉลองชัย สุรวฒนบุรณ์, "แบบและสีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอนุบาล" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๖-๖.

^๒สุดาพร ประหัยฎางกูร, "สีของอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนระดับอนุบาลในจังหวัดพระนครชอบ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๖-๖.

ส่วน ฝ่ายหลังทำการวิจัยเรื่อง "หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับอนุบาล" ผลการวิจัย สรุปได้ว่า หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับอนุบาล เป็นภาพง่าย ๆ ไม่มีรายละเอียดซับซ้อน มี ๒ มิติ สีสดใส เป็นพวกสีอ่อน แบบภาพการ์ตูน เป็นที่สนใจของเด็กในระดับอนุบาลมากที่สุด^๑

จากการวิจัยดังกล่าว พอจะเป็นแนวทางสำหรับครูในการเลือกหนังสือ เพื่อประกอบการเรียนการสอน กล่าวคือหนังสือสำหรับเด็กระดับนี้ ควรจะมีภาพประกอบที่เป็นภาพสี เพราะจะมีผลต่อความชอบของเด็กอย่างมาก และจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วขึ้น สำหรับแบบของภาพเด็กชอบภาพประดิษฐ์มากกว่าภาพเหมือนจริง

ส่วนการวิจัยในค้ำตัวอักษร มี ๒ คน ได้แก่ พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และ โฉมศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา โดย พราวพรรณ ทำการวิจัยเรื่อง "ขนาดของตัวอักษรไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน" เพื่อศึกษาขนาดของตัวอักษรไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน ซึ่งสามารถจะเขียนได้สวยและเร็ว ผู้วิจัยได้เลือกขนาดของตัวอักษรไทย ๔ ขนาด คือ ขนาด .๘ เซนติเมตร ขนาด ๑.๓ เซนติเมตร ขนาด ๑.๘ เซนติเมตร และขนาด ๒.๕ เซนติเมตร โดยเลือกตัวอักษรเรียงจากง่ายไปหายาก ๑๓ ตัว คือ ง ว บ ก ฝ ค ข ม ท ล อ ญ และ ฎ ผลการวิจัยสรุปว่า

๑. การเขียนพยัญชนะ ง ว ค ม และ ญ ด้วยขนาด .๘ เซนติเมตร ใช้เวลาน้อยกว่าขนาด ๒.๕ เซนติเมตร ส่วนเวลาที่ใช้ในการเขียนพยัญชนะ บ ก ฝ ข ท อ ฎ ทั้ง ๔ ขนาด ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๕

๒. คะแนนความสวยเหมือนแบบที่ได้จากการเขียนพยัญชนะ ง บ ก ฝ ค ข ม ท ล อ ญ ฎ ทั้ง ๔ ขนาดไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ ๐.๕ ยกเว้นพยัญชนะ ง ซึ่งขนาด .๘ เซนติเมตร และ ๑.๓ เซนติเมตร สวยกว่าขนาด ๒.๕ เซนติเมตร ที่ระดับความมีนัยสำคัญ ๐.๕

^๑สุปรียา โคจรสวัสดิ์, "หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับอนุบาล"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๖.

๓. ผลพลอยได้ ของการวิจัยนี้คือ เด็กเริ่มเรียน เลือกลง เขียน อักษรขนาด ๑.๓ เซนติเมตร เป็นตัวแรกมากที่สุด^๑

โฉมศรี อิศรางกูร วิจัยเรื่อง "การรับรู้คำกริยาไทยของนักเรียนอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร" โดยศึกษาถึงจำนวนคำกริยาที่เด็กอนุบาลสามารถรับรู้และเปรียบเทียบความสามารถในการรับรู้คำกริยาเหล่านั้นระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง ผลการวิจัยพบว่า

๑. คำกริยาที่เด็กชาย และเด็กหญิงรับรู้และเข้าใจได้ดีโดยเฉลี่ยมี ๑๒๑ คำ และ ๑๑๙ คำ ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า ความสามารถในการรับรู้คำกริยาระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงไม่แตกต่างกัน

๒. จากคำกริยาสำหรับทดสอบ ๑๕๐ คำ การลำดับกลุ่มคำกริยาจากง่ายไปหายาก โดยถือเอาจำนวนร้อยละของเด็กทั้งหมดที่รับรู้คำกริยาแต่ละคำ จัดได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มคำกริยาที่ง่ายมี ๖๓ คำ กลุ่มคำกริยาที่ค่อนข้างยาก มี ๖๔ คำ และกลุ่มคำกริยาที่ยากมี ๑๘ คำ^๒

จากผลการวิจัยของ พรราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และโฉมศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา พอจะเป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกหนังสือที่มีตัวอักษรที่เหมาะสม และไม่ยากเกินไปสำหรับเด็กอนุบาล

การวิจัยที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ "การเปรียบเทียบการจัดและดำเนินงาน ระหว่างโรงเรียนอนุบาลของเอกชนกับโรงเรียนอนุบาลของรัฐ" วิจัยโดย ศุภลักษณ์ วสันตวิวงศ์ ในด้านที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาพบว่า หนังสือที่ใช้ในโรงเรียนอนุบาลของเอกชนส่วนมากเป็นหนังสือ

^๑พรราวพรรณ เหลืองสุวรรณ, "ขนาดของตัวอักษรไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ข-ค.

^๒โฉมศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา, "การรับรู้คำกริยาไทยของนักเรียนอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐) หน้า จ.

เริ่มหัดอ่าน หัดเขียน และหนังสือฝึกความพร้อมทางเลขคณิต ส่วนหนังสือแบบเรียนอนุบาล ๑ ที่ใช้ในโรงเรียนอนุบาลของรัฐนั้น เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ หนังสือภาพต่าง ๆ หนังสือหัดอ่าน กัด เขียนภาพระบายสี ล้วนเป็นหนังสือเตรียมความพร้อมในการเรียน สำหรับหนังสือแบบเรียนในชั้นอนุบาล ๒ ปรากฏว่าหนังสือที่ใช้ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เป็นหนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบที่กำหนดใช้ในชั้นประถมศึกษา ๑ เป็นส่วนมาก ส่วนหนังสือที่ใช้เป็นแบบเรียนในชั้นอนุบาล ๒ โรงเรียนอนุบาลของรัฐ เป็นชุดเสริมประสบการณ์ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ หนังสือหัดอ่านสำหรับเด็กเริ่มอ่าน^๑ จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า โรงเรียนอนุบาลของเอกชนกำหนดเนื้อหาวิชาให้นักเรียนอนุบาลเรียนมากและยากเกินไปสำหรับวัยของเด็ก อาจจะเป็นการยึดยึดความรู้นี้ให้เด็กจนเกินความสามารถที่จะรับ ซึ่งข้อมูลนี้มีความสำคัญสำหรับครูที่จะนำไปพิจารณา ปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้การเรียนการสอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิจัยในต่างประเทศ

มีผู้ทำการศึกษาและศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็กอนุบาลแยกออกได้เป็น ๒ ด้าน คือ

๑. เกี่ยวกับเด็กอนุบาล
๒. เกี่ยวกับครูผู้สอน

เกี่ยวกับเด็กอนุบาล ในด้านทฤษฎีของการรับรู้เกี่ยวกับภาพ เพื่อศึกษาว่าเด็กอนุบาลมีความสามารถที่จะแปลความหมายหรือเข้าใจลักษณะการเคลื่อนไหวได้เพียงใด ได้มีผู้ทำการศึกษาและศึกษาดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑คุณลักษณะ วสันตวิวงศ์, "การเปรียบเทียบการจัดและดำเนินงานระหว่างโรงเรียนอนุบาลของเอกชนกับโรงเรียนอนุบาลของรัฐ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๘๐-๘๓.

เคนเน็ธ นอร์เบิร์ก (Kenneth Norberg) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของการรับรู้ โดยทั่วไป ผู้รับรู้อาจจะไม่รับเนื้อเรื่องจากบทเรียนมากนัก โดยเฉพาะเด็กเล็ก ซึ่งมีช่วงของความสนใจสั้น ดังนั้นประสบการณ์ที่จะช่วยให้เด็กเล็กเกิดการรับรู้และเรียนรู้ได้นั้น จะต้องเป็นประสบการณ์ทางรูปธรรม และเป็นประสบการณ์โดยตรง^๑

โรเบิร์ต เอ็ม คับเบิลยู แทรเวส (Robert M. W. Travers) ได้ศึกษางานวิจัยของผู้อื่นในหลาย ๆ ด้าน เพื่อสรุปลักษณะภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก และพบว่าเด็กเล็กจะดูภาพในส่วนที่เป็นรายละเอียดเป็นส่วน ๆ ยังไม่สามารถจะดูภาพเป็นส่วนรวมได้^๒

ซาราห์ ลู แฮมมอนด์ (Sarah Lou Hammond) ได้ให้ความเห็นเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับสายตาของเด็กเล็กว่า เด็กเล็กจะมีสายตายาว และจะค่อย ๆ ปรับสายตาให้มีจุดชัดในความห่างของตัวหนังสือที่จะอ่านได้ เด็กเล็กมักมองเห็นวัตถุสิ่งของไกล ๆ ได้ชัดเจน แต่เมื่อนำเข้ามาใกล้ของสิ่งนั้นจะพร่าเลือน เด็กสามารถมองภาพในหนังสือที่วางบนโต๊ะได้ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามเด็กไม่สามารถมองตัวหนังสือตัวเล็ก ๆ ได้ภาพได้ชัดเจนนัก การที่เด็กเล็กสามารถสังเกตเห็นความเหมือน ความแตกต่าง ตลอดจนสามารถเปรียบเทียบสิ่งที่เข้าคู่กันได้ นั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมทางสายตาของเด็กในขณะที่เล่นหรือเรียน อาจจะมีสายตาได้โดยใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และหนังสือต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นข้อแตกต่างของสีและการฝึกการใช้สายตาสำหรับเด็กในระยะนี้ ครูควรให้เด็กหัดกวาดสายตาโดยดูภาพจากซ้ายไปขวา จากขวาซ้าย จากข้างบนลงข้างล่าง จากข้างล่างขึ้นข้างบน^๓

^๑Kenneth Norberg, "Visual Perception Theory and Instructional Communication" A. V. Communication Review 14 (Fall 1966): 303.

^๒Robert M. W. Travers, "The Design of Pictures for Teaching Children in Elementary School," A. V. Communication Review 18 (Spring 1970): 47-63.

^๓Sarah Lou Hammond, et al., Good School for Young Children (New York: MacMillan, 1963), p. 246.

สรุป ในด้านการรับรู้ของเด็ก เด็กจะรับรู้ได้ดีถ้าได้รับประสบการณ์ตรง หนังสือภาพเป็นเครื่องมือที่ดีประการหนึ่งที่จะขยายประสบการณ์ของเด็กได้ แต่สิ่งที่ควรคำนึงถึง ได้แก่ ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก เล็กควรเป็นภาพที่ไม่สลับซับซ้อนและควรใช้ตัวหนังสือได้ภาพที่ใหญ่และชัดเจน เพื่อให้เหมาะกับสายตาของเด็กเล็ก

ในด้านลักษณะของภาพประกอบที่เด็กชอบ

รูธ เฮเลน แอมสเดน (Ruth Helen Amsden) ได้ทำการศึกษาว่าเด็กวัยก่อนเข้าเรียน (๓-๕ ปี) สนใจหนังสือประเภทใดมากที่สุด ชอบภาพประเภทไหน ภาพกีสี่ และชอบเรื่องที่มีเนื้อหาไปในแนวใด และผลการวิจัยที่ได้สรุปว่า เด็กเล็กมักจะชอบภาพไม่แตกต่างกันมากนัก เด็กชอบภาพที่อยู่ด้านขวามากกว่าด้านซ้าย เลือกภาพสีอ่อนและสีเข้มมากกว่าขาวดำ ภาพถ่ายขาวดำได้รับความสนใจมากกว่าภาพลายเส้นขาวดำ ภาพเขียนง่าย ๆ ที่สร้างจินตนาการได้รับความสนใจมากกว่าภาพถ่ายและภาพเหมือนจริง เด็กวัย ๓ ขวบ ชอบภาพเหมือนจริง เด็กวัย ๕ ขวบ ชอบภาพเลียนแบบของจริง ภาพสี่สีได้รับความสนใจมากกว่าภาพ ๒-๓ สี^๑ ซึ่งจะตรงกับผลการวิจัยของ ทอมัส คลิฟเฟิร์ด (Thomas Clifford) แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกน และ อัลเลน ดี. คาลวิน (Allen D. Calvin) แห่งมหาวิทยาลัยฮอลลินส์ (Hollins University) ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับความชอบสีของเด็กในระดับอนุบาลถึง

ในเด็กแต่ละชั้นไม่มีความแตกต่างกันในการเลือกสี ภาพสีได้รับความสนใจสูงสุดถึงร้อยละ ๗๕ ภาพขาวดำได้รับความสนใจสูงสุดร้อยละ ๕๕ ภาพสีได้รับความสนใจจากประชากรทุกระดับชั้นมากกว่าภาพขาวดำ^๒

^๑Ruth Helen Amsden, "Children's Preferences in Picture Story Book Variables," Journal of Education Research 53 (April 1960): 309-312.

^๒Thomas L. Clifford and Allen D. Calvin, "Effect of Age on the Discriminative Learning of Color & Brightness by Children," The American Journal of Psychology 71 (1958): 766-767.

นอกจากนี้ ผลงานวิจัยดังกล่าวยังตรงกับงานวิจัยของ เมเบล รูดิสซิล (Mebel Rudisill) ซึ่งทำการวิจัยเพื่อศึกษาเรื่องคุณภาพของภาพในด้านที่เกี่ยวกับสีที่เด็กชอบ ปรากฏว่า เด็กชอบภาพเหมือนจริงสี และชอบภาพวาดขาวดำมากกว่าภาพวาดสีแบบไม่เหมือนจริง เด็กโตจะชอบภาพเหมือนจริงมากกว่าเด็กเล็ก ผู้วิจัยได้ให้ความเห็นว่า ภาพสีจะช่วยทำให้มองเห็นภาพเป็นจริง เป็นจิงสมบูรณ์ขึ้น สีช่วยให้ภาพมีส่วนลัด มีความเหมือนจริง มีชีวิตชีวา เพิ่มความประทับใจ^๑

สรุป เกี่ยวกับลักษณะของภาพประกอบ เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ โดยเฉพาะเด็กเล็กชอบภาพเขียนง่าย ๆ ที่สร้างจินตนาการ ส่วนเด็กโตชอบภาพเหมือนจริง ครูจึงควรใช้เป็นแนวทางในการเลือกหนังสือ เพราะภาพประกอบจะมีผลต่อความชอบของเด็กเป็นอย่างมาก

ในด้านการศึกษารวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูผู้สอนในระดับอนุบาลนั้น มาเรีย เอส-เปอแรนซา โรดริเกส (Maria Esperanza Rodriguez) ได้ทำการศึกษา เพื่อเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการศึกษาระดับอนุบาลในโรงเรียนรัฐบาลของฟิลิปปินส์ และสรุปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่เด็กอนุบาลไว้ว่า ครูควรเป็นผู้แนะนำวิธีปฏิบัติ หรือริชเล่นให้แก่เด็ก และควรเป็นครูที่มีวุฒิทางการสอนอนุบาลโดยเฉพาะ สำหรับขอบเขตของการสอน และวิธีสอนเด็กอนุบาล การสอนแต่ละวันควรให้ต่อเนื่องหรือสัมพันธ์กัน ครูควรใช้อุปกรณ์การสอนอย่างง่าย ๆ เหมาะกับความเข้าใจของเด็ก^๒ จากการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทต่อการเรียนการสอนระดับอนุบาลอย่างยิ่ง

^๑Mabel Rudisill, "Children's Preferences for Color V.S. Other Qualities in Illustration," Elementary School Journal 52 (April 1952): 444-451.

^๒Maria Esperanza Rodriguez, "A Proposed Program of Kindergarten Education for the Philippine Public Schools," Dissertation Abstracts 23 (1962): 497.